

EKONOMİK PROGRAM VE EMEK MÜCADELESİ

İHSAN ÇARALAN

Evrensel Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni

"Ekonomik program" denilince; ekonomiye dair gidişata müdahale edip, onu yeni bazı hedeflere yönlendirme anlaşılır. Ancak, Türkiye'de IMF-Dünya Bankası'nın başında bulunduğu program ise, ekonomik programdan çok başka bir şeydir.

Elbette ki; bu program bir yanda ekonomik bir programdır, ama aynı zamanda sermaye güçlerinin siyaset sahnesini yeniden düzenleyen, hatta toplumsal üst yapıda önemli değişiklikleri yapma amacı da güden; ideolojik hedefleri de içeren bir programdır. Bu amaçları zaten, programı hazırlayıp uygulamaya sokanlar da saklamıyorlar. Tersine programlarının önemine vurgu yapmak için bu programın bu yanını abartıyorlar bile.

Bu programla amaçlanan hedeflere bakıldığında; her şeyden önce, sermaye güçlerinin 24 Ocak 1980 Kararları ile girdiği yönelişi, sonuca vardırılmak isteyen bir "son hamle"dir. Bu yüzden de; sermaye güçleri, o günden beri edindikleri deneyimin de ışığında, güçlerini birleştirmiş olarak emek güçlerinin karşısına geçmişlerdir.

Üstelik bu program, Türkiye'ye has, onun özelliklerinden çıkarılmış "Türk icadı" bir şey de değildir. Tersine bu program, 1970'lerin ikinci yarısından itibaren, uluslararası sermayenin yönelişine uygun ve dünyanın uluslararası sermaye için dikensiz gül bahçesi olarak yeniden düzenlenmesini amaçlayan uluslararası programın Türkiye ayağıdır. Yani küreselleşme diye ifade edilen "globalizmin programı"nın parçasıdır. Ama; Türkiye'nin içinde bulunduğu, ya da içine sokulduğu koşullardan dolayı, IMF ve Dünya Bankası'nın başında bulunduğu bir operasyonla gerçekleştirilmeye çalışılan bir programdır.

Söylenenlerin daha iyi anlaşılması için; 1970'lerin ikinci yarısı sonrası dünyanın, Yeni Dünya Düzeni'nin nasıl bir şey olduğuna kısaca bakmak gerekir.

ZİNCİRLERİNDEN BOŞANMIŞ BİR EMPERYALİZM DÖNEMİ

Kapitalizmin ideolog ve propagandacıları, son çeyrek yüzyılda, ekonomi ve siyasete dair ne kadar kavram varsa başına "yeni" sözcüğünü ekleyerek (neo liberaralizm, neo nazizm, neo Keynescilik,...), kendilerini "yeni"nin, bu anlamıyla geleceğin de temsilcisi ilan ettiler. Ve sonunda bütün "yenileri" birleştirip Yeni Dünya Düzeni'ni (YDD) kuracaklarını söyleyerek, kendilerine yönelik eskiye ilişkin eleştirilerin önünü de kesmeyi planladılar.

Onlara göre YDD, bütün dünyada barışın, demokrasinin egemen olduğu, dünyanın nimetlerinden herkesin yararlandığı, kardeşliğin ve güzel şeylerin paylaşıldığı bir dünyadır!

Aslında tarif ettikleri dünya, 5000 yıldan beri insanlığın "dünya böyle olsa ne iyi olur" dediği, böyle bir dünya olacak diye isyanların çıkarılıp, art arda devrimlerin yapıldığı, dinden dine, mezhepten mezhebe geçtiği bir dünyadır. Gerçekte ise bu tarifi yakın amacı; sosyalizmin bir propaganda düzeyinde seçenek olmaktan çıkarılmasıdır. Çünkü; YDD diye tarif edilen amaçlar, sosyalizmin de pratikte gerçekleştirmek için yola çıktığı ve önemli ölçüde gerçekleştirdiği amaçlardı. Bu yüzden de; YDD'ciler bir yandan "sosyalizm ebediyen öldü!" derken öte yandan da sadece ona karşı bir barikat oluşturmak üzere bir "düzen" de tarif ediyorlardı.

Ama, YDD'nin ilanının üstünden geçen sürede görüldü ki, YDD aslında ilan ettiği amaçların tam tersine, dünyanın her köşesini savaş alanı ilan eden, adaletin, sadece güç sahiplerinin bir kılıcı olduğu, demokrasinin ise hızla ortadan kaldırıldığı, refahın paylaşılmasının hayal olduğu bir düzen olarak kurulmak istenmektedir. Dünya YDD'cileri, yani uluslararası sermaye güçleri eliyle; dünyanın yeraltı ve yerüstü kaynaklarının, bir avuç tekelin eline geçtiği bir barbarlık düzenine sürüklenmek istenmektedir. YDD'nin ilanından 10 yıl sonra gelinen 11 Eylül; aslında El Kaide'nin, Taliban'ın değil; YDD'nin amaçlarıyla özdeşleşmiş, dünyanın önündeki 30 yılı "terörizme karşı savaş" dönemi olarak ilan edilmiştir.

Bu sonuçtan geriye dönüp bakıldığında; en eskinin ve en gerinin savunucusu olanların düzeninde aslında tek "yeni" olan şeyin; emperyalizmin zincirlerinden boşanmış olduğudur. Bütün öteki şeylere atfedilen "yenilikler" de bu zincirlerinden boşanmışlıkla bağlantılı; ona ideolojik-politik üst yapı oluşturmak üzere "yenilenmekte"dir.

Bu dönemde, emperyalizmin "yeniliği" olarak görülen yanı hangi şeylerdir?

Emperyalizm, 20. yüzyılın başında tarih sahnesine çıktığında kollarındaki zincirle bağlanmış olarak çıktı. Emperyalizmin elini kolunu bağlayan zincirlerden birincisi; emperyalistler arasındaki "dünyanın yeniden paylaşımı" talebi etrafında oluşan kamplaşmaydı. Ve emperyalist ülkeler birbirini boğazlamak üzere öylesine kamplaşmışlardı ki; birine karşı savaşılan ötekileri aralarında bulduğu gibi; can düşmanları sosyalizme karşı bile aralarında birlik sağlayamıyorlardı. İkincisi ise; işçi sınıfı mücadelesi ve Rusya'da sosyalizmin zafer kazanmasıydı.

Bu iki etken emperyalizmin egemenlik alanını sınırlayan ve amaçlarını serbestçe gerçekleşmesini engelleyen önemli faktörler oldu.

Ancak, 1970'lerin ortalarından itibaren SB'deki geri dönüşün etkisinin hissedilmeye başlaması ve nihayet SB'nin yıkılmasıyla emperyalist dünya, en önemli zincirinden kurtuldu. Ve aynı dönemde, emperyalistler arasındaki çekişme de onların kamplaşarak birbirini boğazlamak üzere kapışmalarını zorlayacak kadar keskinleşmemişti. Amerika, dünyanın patronu olarak henüz rakipsizdi.

İşte bu iki etken, emperyalizme yeni bir özellik kazandırmadıysa da, onun yağmacı, saldırgan karakterini açıkça icra etmesine imkân tanıdı. YDD'nin öncesine göre "tek yeniliği" onun zincirlerinden boşanmış bir emperyalizm dönemi olmasıydı.

1980'lerden başlayan ve 1990'ların başında açıkça adı konulan Yeni Dünya Düzeni'nin ne olduğu geçen süre içinde iddiaların tam tersi sonuçlara yol açarak görüldü. Çünkü; "evrensel barış kurulacak" denilen bu dönemde; savaşlar, Afrika'nın ortalarından Avrupa'nın refah ülkelerinin sınırlarına dayanmış, Hırvatistan'dan Makedonya'ya kadar eski Yugoslavya bir savaş alanı haline gelmiştir. Kafkasya, Ön Asya, Ortadoğu, Orta Afrika gibi, milyarlarca insanın yaşadığı bölgeler açlık ve savaşların bölgesi olurken, az çok demokratik geleneklerin sağladığı özgürlük ortamı da giderek sistemin başının belası olmuştur. Refah ise sadece zenginlerin daha zengin; yoksulun, sömürülenin daha çok sefaletle itildiği bir süreçte paylaşılan değil; sadece zengin ülkeler ve zengin sınıflar için anlamı olan bir sözcük olmaya devam etti. Hem de önceki yılları mumla aratırcasına.

Ve '90'lı yıllar boyunca sürdürülen bu barış, demokrasi ve refahın yaygınlaşacağı iddiası, 11 Eylül'le birlikte tümüyle unutulmaya terk edilirken; dünyanın gelecek 20-30 yılı savaş dönemi olarak ilan edildi. Özgürlük ve demokrasinin yerine "güvenlik" in geçtiği bir düzen ihtiyacı öne çıkarılarak; Yeni Dünya Düzeni yeniden tarif edildi.

Bunun ilk uygulamaları da; yasa tanımaz hak ihlalleri, tutuklamalar, Amerika ve İngiltere'de, maddi kanıt gösterilmeden ve kamuya açık olmayan mahkemeler kurulup bunlarda "yabancıların yargılanması", sınır güvenliklerinin artırılması adına keyfi uygulamalar, sermayeye başkaldırıların da "terörizm" olarak adlandırılması için hazırlıklar, demokratik ülkelerde bile, hakları ve özgürlükleri sınırlayan polis devleti önlemleri, "terörizme karşı savaş" adına dünyanın Amerika tarafından terörize edilmesi; Afganistan'da girişilen savaş ve Irak'ın tehditi, İsrail'in Ortadoğu'yu yeniden kana bulamak için giriştiği operasyonların günlük hal alması, Avrupa'da ırkçılık, yabancı düşmanlığının yükselişi ve nihayet emeğe ve onun haklarına kaşı açılan savaşın; yeni koşullarda daha da pervasızlaşması olarak karşımıza çıktı.

AMAÇ; EMEK MÜCADELESİNİN İNSANLIK TARİHİNE VURDUĞU DAMGANIN SİLİNMESİ

Son çeyrek yüzyıldır yapılanların amacına bakıldığında; burada sermaye güçlerinin amacının; son tahlilde, "emek mücadelesinin, işçi sınıfının insanlık tarihine vurduğu damga"nın silinmesi olduğunu söyleyebiliriz.

İşçi sınıfının insanlık tarihine vurduğu damganın, elbette çeşitli boyutları vardır. Ve bu damganın bir boyutu; sermayenin dünyayı yağmalamasının sınırlaması ise öteki boyutu da; işçi sınıfı ve emekçilerin çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesi doğrultusundaki kazanımlarla "sömürüyü sınırlaması"dır.

Nitekim; bir bütün olarak ele alındığında; AB, NAFTA, ASEAN, IMF, Dünya Bankası, G-7, WTO; gümrük birlikleri gibi örgüt ve "forumlar"ın amacı; sermayenin hiçbir engel tanımadan dünya yüzünde dolaşması ve dünyanın yeraltı ve yerüstü servetlerinin başlıca kapitalist merkezlere taşınmasının önündeki engellerin kaldırılmasıdır. GATT; MAİ, MİGA gibi anlaşmalar bu amaçla hazırlanıp devreye sokulmaktadır.

İşçi sınıfının ve genel olarak emek mücadelesinin insanlık tarihine vurduğu damganın bir diğer boyutu olan sömürünün sınırlandırılması ise emeğin hakları olarak ortaya çıkmaktadır. Emekçiler için sosyal güvenlik, parasız eğitim ve sağlık hakkı, işgününün sınırlandırılması, ücretli tatil hakkı, işçilerin daha iyi yaşama ve çalışma koşulları ile ilgili yasaları geçmiş haklar başta olmak üzere; genel oy hakkı da dahil, burjuva demokrasisi kapsamında ele alınan pek çok kişi ve sınıf hakları, emekçilerin örgütlenme özgürlüğü, siyaset yapma hakkı gibi özgürlükler emek mücadelesinin insanlık tarihine bıraktığı derin izlerin parçasıdır.

20. yüzyılda bağımsızlığını kazanmış ülkeler ve bu ülkelerin az çok kendi sanayilerini, tarımlarını geliştirmiş olmaları da, işte bu damganın dolaylı ve dolaysız eseridir.

Eğer emek mücadelesinin kazanımları olmasaydı ve 20. yüzyılın başında sosyalizm olarak biçimlenip kapitalist sistemin karşısında yer almasaydı; 20. yüzyılda ne bugün sayıları 200'ü geçmiş ülkenin çok büyük bir çoğunluğunun tarih sahnesine çıkmasından ne de bunların bağımsızlıktan, ekonomik güçlerinden, dünyadaki siyasi rollerinden söz etmek mümkün olmazdı.

İşte günümüz emperyalizmi; bütün bunları kaldırmak istemekte; tüm insanlığı birkaç emperyalist ülke ve bir avuç uluslararası tekel karşısında; kimliksiz, kültürsüz, örgütsüz, gelecek güvencesi olmayan bir lokma ekmek, birkaç saatlik iş için kapitalistlerin kapısında birbirini boğazlayan bir güruha düşürmeyi amaçlamaktadır. Bunun için de; sınıf fikrini; sınıf mücadelesini; emeğin dünyasını, sömürsüz ve baskısız bir dünya fikrini ve bu fikre temel olacak ideolojiye karşı savaş açmış bulunmaktadır. Yine; ulusal devletlerin tahribi; sadece birkaç emperyalist ülke dışında tüm diğer ülkelerin, emperyalist güç odaklarının emrinde birer "güvenlik örgütü" ve "ekonomik üst kurullar"dan ibaret ülkelere dönüştürülmesi; paranın her şeye hükmettiği bir dünyayı hayal etmektedir. Ekonomide, siyasette, kültür, sanat, ideoloji,... vb yöneline "yeniden yapılanma"nın amacı da budur.

Bu amaca giden yolda, son 20-25 yılda pek çok adım atılmıştır.

Gelişmeleri daha iyi anlayabilmek için sermaye güçlerinin amaçlarına biraz daha yakından bakmak gerekir.

Bu amaçları şöyle sıralayabiliriz:

1-) **Ulusal devletleri zaafa uğratarak, emperyalizmin dünya egemenliğinin önündeki engel olmaktan çıkarmak:** Ayrıntıları bir yana bırakırsak, 20. yüzyıl boyunca, tarih sahnesine çıkan ulusal devletler; sömürgeciliğin tasfiyesi, dolayısıyla da İngiliz, Fransız, Belçika, İtalya ve Amerikan,... emperyalizmine karşı mücadeleler içinde doğmuşlardır. Ve genç ülkelerin ayakta kalıp az çok bağımsızlıklarını koruyabilmelerinin başlıca dayanakları da; sosyalist sistemin varlığı ile SB'nin ulusal kurtuluş mücadelesine yaptığı dolaylı ya da dolaysız desteklerin yanı sıra emperyalistlerin kendi aralarındaki çatışmalardan doğan çatlaktır.

Bu iki dayanak üstünde oluşup, gelişen ve en azından tarım ve bazı sanayi kollarında bağımsız olma imkânı elde eden bu ülkeler; son çeyrek yüzyıl içinde sermayenin güç odakları tarafından; sermayenin uluslararası alanda serbestçe dolaşımının engeli olarak görülmektedirler. Dolayısıyla, bu ülkelerin değilse de; bu ülkelerin gümrük duvarları, olduğu kadar bağımsız tarım ve sanayileri, onlara "kendi olma özelliği veren" ulusal ve demokratik kültür varlıklarını ortadan kaldırılması istenmiyor. Böylece; ortada sözde bir devlet ve onun bağımsız olduğunu gösteren anlaşmalar vs. olacaktır ama gerçekte o ülkenin topraklarında sermayenin dolaşımı için hiçbir engel olmayacaktır. Gümrük Birliği anlaşmaları, serbest ticaret anlaşmaları, "ticarete tercihli ülkeler anlaşmaları" gibi anlaşmalar yanı sıra, özelleştirmeler yoluyla bu ülkelerin denetimindeki sanayi ve tarım kuruluşları tasfiye edilerek de sermaye için "düzlenmekte"dir. Emperyalizmin, bu ulusal devletleri çökerterek avcuna alma planına karşı çıkan marksistlere karşı, eski solcu çevreler, troçkistler, emperyalizmin her soydan uşakları, "milliyetçilik", "Enternasyonalizme karşı milliyetçiliği savunuyorlar" çamuru atarak, emperyalizm uşaklıklarını gizliyorlar. Oysa gerçek tam tersidir. Emperyalizmin bu politikalarının çeşitli ülkelerdeki dayanağı, aynı zamanda liberalist ekonomik görüşlere bağlanmış ırkçılar, aşırı milliyetçilerdir. Burada marksistler; kendi başına "ulusal çıkarlar"ı değil ama emperyalizmin dünya egemenliği stratejisine karşı çıktıkları için ve ülkelerin ulusal sanayilerini, tarımlarını yıkmanın bir aracı olarak kullanıldığı için özelleştirmeye karşı çıkmakta, ulusal sanayi ve tarımı savunmakta ve emperyalizmin dünya egemenliğine karşı mücadelenin dayanağı olarak ülkelerin bağımsızlığının önemine dikkat çekmektedirler. Dolayısıyla; özelleştirmeye karşı çıkmanın, ülke bağımsızlığını savunmanın milliyetçilikle bir ilgisi olmadığı gibi; tam tersine emperyalizme karşı mücadelenin olmazsa olmazı olarak bağımsızlık mücadelesi önem kazanmaktadır. (Varsayalım ki, özelleştirme değil de devletleştirme, gerici egemen sınıfların iktidarda olduğu ülkelerde bu ülkelerin bağımsızlığını desteklemek emperyalizmin dünya egemenliği stratejisinin bir dayanağı olsaydı, elbette burada özelleştirmeye değil devletleştirmeye, gerici yönetimlerin bağımsızlığına karşı çıkılır, başka bir taktik geliştirilirdi. Örneğin; Yugoslavya'nın bölünmesine, karşı çıkmak gibi.)

2-) **Emeğin örgütlü güçlerinin dağıtılması amacı:** İşçi sınıfının, emek mücadelesinin insanoğlunda bıraktığı izin silinmesinin en önemli alanlarından birisi, işçi sınıfı başta olmak üzere emek güçlerinin kazanılmış haklarının yok edilmesi ve ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal amaçlı örgütlerinin dağıtılmasıdır. İşte işçi sınıfının haklarına ve sendikalara yönelik olarak yürütülen saldırı sermayenin bu amacının

ifadesidir. Çünkü; sınıfın kazanılmış hakları sınıfa bir rahatlık sağladığı gibi ona mücadele imkânı da sunmaktadır. Sendikalar başta olmak üzere çeşitli türden sınıf örgütleri de; en kötülerini bile, yine sınıfın haklarını savunulmasında ve sınıfın yığınsal örgütleri olarak, sınıfı ve emekçileri sermayeye karşı çeşitli mücadelelere çekmenin araçları olarak rol oynayabilmektedir. Bu yüzden de; bu hakların ortadan kaldırılması, sınıfın iç barışını bozacağı, onu kendi içinde rekabete iteceği gibi, bu rekabet sendikaların işlevsizleştirilip etkisizleştirilmesiyle daha da artacaktır. Böylece sermaye hem sınıfın kazanılmış haklarını ortadan kaldırarak; bütün bu alanlara yönelik ek masraflara da yeniden el koyacağı gibi, sömürünün daha da yoğunlaştırılması fırsatını da bulacaktır. Bu yüzden de; özelleştirme ve taşeronlaştırma, sadece kamu mallarının yağmalanması ve uluslararası sermayenin serbest dolaşımı önündeki engelin kaldırılması olarak değil, sınıfın haklarının tasfiyesi sendikaların dağıtılıp işlevsizleştirilmesinin araçları olarak da sermaye bakımından son derece önemli alanlar olmuştur. Onun için özelleştirmeye karşı mücadele, sadece sermaye karşısında kamu mallarının korunması ve uluslararası sermaye karşısında ulusal tarım ve sanayinin savunulması olarak değil, aynı zamanda sınıfın haklarının ve örgütlülüğünün korunması bakımından da önemli bir mücadele olmuştur.

Yine esnek çalışma da; sınıfın kendi iç barışını bozan, işçiyi işçiye denetlettiren ve işçiyi patronun temsilcisiymiş gibi davranmaya zorlayan yöntemleri üretim sürecine sokma, sömürünün artırılması ve işçilerin belirli bir işgünü hakkından öteki tüm sosyal haklarını, üretimin geliştirilmesi ve "verimliliğinin artırılması"nın önünde engel sayan yöntemlerin geliştirilip benimsetilmesinin yöntemi olarak sınıfın haklarının kaldırılması ve sınıf örgütlerinin dağıtılması için önemli bir rol oynamaktadır. Bu yüzden işçilerin, emekçilerin; esnek çalışmaya, iş yasalarının esnekleştirilmesine ve bu saldırının en sistemli hale getirilmesinin ifadesi olan "Toplam Kalite Sistemi"ne karşı mücadeleleri haklı ve verilmesi gereken bir mücadele olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır.

3-) Saldırının ideolojik boyutu: İşçi sınıfının insanlık tarihine vurduğu damganın silinmesi çabası sadece; haklar, örgütler, ülkelerin bağımsızlığı vb. düzeyinde değil ama bu mücadelenin insanlık düşüncesine getirdiği ilerlemenin de silinmesi için; sermayenin güç ve propaganda odakları el birliği içinde, tarihte görülmedik boyutta bir kampanya yürütmektedirler.

İşçi sınıfının dünya görüşünün en ileri ve rafine ifadesi Marksizmdir ve insanlığın son ikibinbeşyüz yılını kapsayan (idealist ve materyalist) skolastik düşünceden kurtararak; diyalektik düşüncüyü insanlığın hizmetine sokan Marksizm; dünyada olup bitenlerin anlaşılabilirliğinin anahtarını da ortaya koymuştur. Bu düşünce silinip; ortadan kaldırılmadan da; insanlığın gerçeği bulma mücadelesinin bitmeyeceğini bilen egemenler; gerçeği mümkün olduğu kadar derine gömmek üzere, Marksizmin karşısındaki eksistansiyalizmden ilkel dini görüşlere, klasik bilinmezlikten postmodernizmin değişik versiyonlarına kadar her akımı desteklemiştir. Ve bugün; kimi zaman bilim, kimi zaman felsefe, kimi zaman da politika adına; gerçeğin asla bilinmeyeceği; astronomi ile astrolojinin, evrimle yaratıcılığının, bilim ile vahyinin, aynı ölçüde doğru ve yanlış olabileceğini savunan görüşleri, üstelik fikir özgürlüğü, bireyin özgürlüğü, inisiyatif, "mutlak doğrunun reddi" gibi değerlerin de ifadesi olarak propaganda etmektedir. Bu çerçevede; sınıf fikrine, sınıf mücadelesi fikrine karşı çıkan her tutumu kutsayıp; sınıfla bağlantılı her şeye her tutuma saldırmaktadırlar. Ve bu saldırganlık tarihin sadece çarpıtılmasıyla da sınırlı kalmamakta, masa başında "yeniden yazılması"na kadar varmaktadır. Örneğin; son yıllarda Türkiye'de görüldüğü gibi; "O tarihteki 'o olay' öyle değilde böyle cereyan etseydi tarih nasıl tecelli ederdi?" gibi bir varsayım koyup bunun üstünden mistisizm, entrika ve seks motifleriyle bezenmiş (A. Altan, O. Pamuk gibi) roman yazıp, sonra bunu "asıl tarihsel gerçek" gibi propaganda etmektedirler.

Ancak bu sapkınlığın en tipik ve topluma en açık biçimde dayattığı şey; sınıf kavramına açtıkları savaşta kendisini göstermektedir. Onlar için artık sınıflar yoktur. Toplumu çeşitli sınıflara ayrılmış görmek ve olayları sınıfların karşılıklı ilişkilere ile açıklamak tamamen eskiye aittir. Bugün, de "toplumsal katmanlar" vardır ama bunlar; üretimde tuttıkları yere göre değil, "tüketim"deki yerlerine göre belirlenmelidir!

Nitekim onlara göre toplum üç kategoriye ayrılır: a-) Üreticiler (sanayiciler, fabrika ve atölye sahipleri), b-) Tasarruf sahipleri (faiz ve ranttan geçinenler, yani tefeciler), c-) Tüketiciler (işçiler, köylüler, esnaf, tüccarlar, öğrenciler, emekliler, vb. gibi ülke nüfusunun yüzde 90'ından fazlası). Üstelik bu dayatma ile aynı zamanda asıl üreticileri, "tüketici" diye aşağılayarak, toplumun önemli bir kesimine kabul ettirmişler; "tüketici örgütleri kurduğunu, "tüketici hakları" üstüne yasalar çıkarmış, tartışmalar düzenlemektedirler. TV'ler de , gazetelerde "tüketici" köşeleri açıp, buradan basit sorunlarla uğraşiyor gibi görünürken aslında işçinin, emekçinin zihnine; siz tüketicisiniz, dolayısıyla toplumun "olumsuz" unsurusunuz ve üretenler sizleri

besleyerek bir külfet üstlenmiş bulunuyorlar; onlara karşı sadece minnet duymalısınız fikri kazanmaktadır. Çünkü; dil ve mantık bakımından "tüketici" olan bir şey, tüketerek kendisini var ederken o ürünü de ortadan kaldıran, "olumsuz" bir şeydir. Üretici ise; toplumu var eden ayakta tutandır. Dolayısıyla "üretenler", (burada sermaye sahipleri) toplumun aşaması için vazgeçilmezdir. Tüketicinin ise olmasından çok olmaması yararlıdır!

Böyle bir kategorilendirmeye bir günde gelinmedi. Yakın geçmişte az çok gelişmelerle ilgilenenler; son 10 yıl içinde; liberal çevreler ve onların tetikçisi eski marksistlerin; "Aslında şehir köyü, doğu batıyı, işçi patronu sömürüyor" iddialarını hatırlayacaktır. İşte oradan kalkıp; sonunda dünyadaki bütün değerlerin yaratıcılarını "tüketici"; asli işi yaratılan değere el koymak olanları da "üretici" ilan ettiler.

Ve bu postmodern yanıltma; özellikle orta sınıflar tarafında pek rağbet gördü; sendikacıların bile, "tüketici", "tüketici hakları" diye ortalıkta dolaştıkları "yeni kültür ortamı" şekillendirildi.

SERMAYENİN DÜNYASINA KARŞI EMEĞİN DÜNYASI İÇİN MÜCADELE

Bu kısa değinmelerden de anlaşılacağı gibi, bir "ekonomik program" gibi uygulamaya sokulan politikalar ile aslında sistemin yeniden yapılandırılması amaçlanmakta ve bu yapılandırma yapılırken de, emek mücadelesinin, işçi sınıfının kazanımlarının ve onun mücadelesinin toplumda bıraktığı izlerin hayatın bütün alanlarında ortadan kaldırması için "gerekten" her şey yapılmaktadır.

Böyle bir sermaye programına karşı mücadelede, seçenek, ister istemez, sermayenin dünyasına karşı işçi sınıfının, emeğin baskısız, sömürsüz dünyası için mücadelesidir. Bugün daha iyi yaşama mücadelesinden emperyalizme karşı mücadeleye, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesine kadar bütün mücadeleler bu amaçla bağlantılıdır ve bu amaca hizmet ettiği ölçüde anlamlıdır.

İşçi sınıfının politikaları ile ileri kesimleriyle ve ilerici devrimci siyasi odaklarla bu saptama üstünde anlaşmakta çok sorun yoktur. Ülkesini seven halk, emekçiler karşısında bir sorumluluğa sahip politik çevreler buna itiraz etmez. Ancak, bütün bu mücadelenin temel gücü olan işçi ve emekçi yığınlarına böyle bir programla gidilirse çok fazla yanıt alınması da beklenemez. Kaldı ki; bugün sermayenin saldırıları karşısında asıl sorun bu saldırının ne olduğundan çok, bu saldırıya karşı mücadele etmesi gereken milyonlarca işçi ve emekçinin birleştirilmesi sorunudur. Bunun içindir ki; bugün asıl sorun; sermaye saldırılarına ve onun YDD'sine, bu YDD'ye bağlanmak üzere yeniden yapılandırılan Türkiye'de, sürdürülen sermaye operasyonuna karşı hangi güçlerin ve hangi noktadan başlayarak harekete geçirebileceğidir.

Bu saldırıya karşı geleneksel olarak; Kemalist, asker ve sivil bürokrasi ile karşı çıkmayı hesaplayanların yaptıkları ortadadır. Bir yandan kaba milliyetçilik öte yandan asker övgüsüyle, bu programa karşı çıkılabileceği sermaye saldırılarının alt edilebileceği hayalleri yayılmaktadır. Aynı temelden kalkarak; "sosyal devletçi", Keynesyen politikaların yeniden günün gerekçesi haline getirilebileceği sanılmaktadır. Ama asıl olarak; emeğin dünyasını kurma ve bu dünyayı kuracak güçleri sermayenin karşısına dikmek için hareket edenler için sorun daha farklıdır. Ve son yıllardaki gelişmeler göz önüne alındığında burada iki önemli tartışma konusu gündeme gelmektedir. Bu saldırıya karşı emek güçlerinin nasıl ve hangi talepler üstünde birleştirilebileceğinin çözümlenmesidir. Kaldı ki; bu alanda sermaye programı karşıtı güçler, bir Emek Platformu olarak ortaya çıkarken, bu platformun programı üstünde hayli ayrıntılı tartışmalar yapılmıştır.

Ancak; burada, Emek Platformu'nu; emek örgütlerinin, sermaye saldırıları karşısındaki mücadelelerinin sonucu olarak oturup, kendi iradeleriyle oluşturdukları ve aralarında ortak hedefler belirledikleri bir platform olarak anlamamak gerekir. Tersine Emek Platformu (EP), sermayenin kendi çıkarlarını çok açık bir biçimde tanımlayıp tüm emekçi sınıflara karşı; partileriyle, bürokrasisiyle, hükümetiyle, arkasındaki yabancı efendileriyle savaş açması sonucu, kendiliğinde oluşmak zorunda kalınan bir "birlik"tir. Bu yüzdendir ki, bu birlikten ayrılmak isteyenler bile ayrılamamaktadır. Ama aynı nedenle, bu birlik kendi üstüne düşeni yapma konusunda da son derece hantal, her durumda tutum alacağı bir "iradede" de yoksundur. Ve asgari bir örgüt gibi davranma refleksini bile gösterememektedir. Ama, bütün önceki dönemlerden farklı olarak; emekçi yığınların az çok örgütlü en önemli kesimlerinin birleşmiş olması bakımından da sermaye güçlerine karşı bir "taraf" oluşturmaktadır. Bir "ada"yı, nasıl "sularla çevrili kara parçası" olarak tarif edersek; Emek Platformu'nu da; sermayenin kendi çıkarlarını keskin bir biçimde tarif ederek, kendi dışına itip üstüne saldırdığı kesimlerin örgütlerinin toplamı (elbette şu anda emek örgütlerinin bir bölümü demek daha doğru. Çünkü; emekçileri çatısı altında toplayıp henüz bu platforma katılmamış örgütler de vardır.) olarak tarif edebiliriz.

Hal böyle olunca da; Emek Platformu; hem emek örgütlerinin yaklaşık bir toplamı hem de kendi aralarında ortak politikalar oluşturamamış örgütlerin bir platformu olarak görülebilir. Bu yüzden de zaman zaman

toplanıp bazı kararlar alarak son derece önemli bir işlev yerine getirip; geleceğe dair planlar içinde yer almayı hak ederken, çoğu zaman da olup biten karşısında vurdumduymaz, kendisine yöneltilecek her eleştiriyi hak eden bir "hayal kırıklığı" merkezi bir pozisyona sürüklenebilmektedir.

İşte EP bu yapıyla; "Bağımsız İktisatçılar Grubu"nun hazırladığı Emek Programı'nın altına imza atmış ama onu sahiplenmemiştir. Hatta neyin altına imza attığını bile fark etmediği söylenebilir. Emek Programı ise; sanki mevcut EP'nin iktidar olarak yapması gereken bir program gibi, (mantıksal bakımdan) hazırlanmış olmaktan malul olmanın yanı sıra; 20. yüzyılın ortasında popüler olan "sosyal devleti" yeniden diriltmeyi merkezine alma gibi bir zaaf da taşıyordu.

Ancak, bütün bunlara karşın, "emekçilerin ilk kez kendilerinin sayacakları bir program etrafında birleşeceği fikriyle bu program desteklendi. Çünkü; sadece "Biz de bir programa sahibiz; onun etrafında birleştik ve sermayenin karşısına çıkıyoruz" dense bile bu emek hareketi için büyük bir ileri adım olacaktı. Bu yüzden de bizim taraftan bu programa sahip çıkılması için yoğun bir çaba yürütüldü. Ne var ki; EP, bu programın altına imzasına attığı halde bu programa sahip çıkmadığı için, programın içeriğinden gelen sorunlar da yeni tartışmalara yol açtı. Örneğin; Kürt emekçiler, sendikacılar; "Her konuda çözümler getiren, ülkenin her sorununda detaya inen bir program olarak hazırlanan bu program, Kürt sorununu neden görmezden gelmiştir. TÜSİAD Kürt sorunu hakkında konuşacak da bizim sözümüz olmayacak mı?" sorusunu gündeme getirmiştir. Başka çevreler ise; programdaki "kalkınmacı", "sosyal devletçi", "Kemalist" çözümlerini tartışarak programa karşı çıkmıştır.

Ancak sorunun esası bütün bu tartışmalardan farklıydı. Çünkü; hareketin ihtiyacı; ne "sosyal devletçi" bir programdı ne; "emeğin dünyasının nasıl kurulacağını gösteren bir devrimci program" ne de "yaşasın sosyalizm diyen bir program"dı. Çünkü; henüz ortada gerçek anlamda bir emek cephesi ve onun bileşeni olan örgütlerin siyasi programla ülkenin kaderine el koymaya yöneldiği bir durum söz konusu değildi. Tersine; işçi sınıfı ve öteki emekçiler; milliyetçi, dinci, mezhepçi, bölgeci bölünmeler yanı sıra, düzen partileri tarafından da bölünmüş; EP'nin en dinamik kesimini oluşturan sendikalar ise; sendikal bürokrasi tarafından ele geçirilmiş olmaktan da öte, adeta felç edilmiş durumdaydı. Bu koşullarda ise; emekçileri, "sosyal devletçi", "kemalist" ya da mevcut iktidar partilerini hedefe koyan; "bu programı benimseyen bu tarafa, benimsemeyen karşı tarafa geçsin" diyen bir siyasi program etrafında birleştirmeye kalkma, sadece yeni bölünmelere yol açabilirdi. Çünkü; işçiler ve öteki emekçi kesimler; ortaya çıkan eylemlerde atılan sloganlara, taşınan pankartlara da bakıldığında; IMF yönetimindeki sermaye güçleri işçi haklarına karşı saldırılarına tepki göstermek üstünden birleşmeye çalışıyorlardı. Sermayenin emekçilere yönelttiği özelleştirmeden esnek çalışmaya emeğin hakları ve onun örgütlerine karşı bir saldırı yürütüyordu. İşçiler ve çeşitli emekçi kesimler de bu saldırılara karış düzensiz tepkilerle karşı koyuyordu. EP, aslında bu tepkileri birleştirip sermaye karşısına dikmenin örgütü olmanın ötesine geçecek bir pozisyonda değildi. En azından henüz böyle bir pozisyonda değildi. Ve zaten emekçi sınıfların ileri kesimleri ve sınıf partisi açısından atılacak ilk adım, hareketin acil sorunu; sermayenin bu yakıcı saldırıları karşısına milyonlarca işçi ve emekçinin birleştirilmesi; başka bir deyişle emek güçlerini harekete geçirilmesi sorunuydu. Ülkenin demokratikleştirilmesi, Kürt sorununun çözümü, işletmelerin nasıl yönetileceği, ekonomi ve siyasetin emeğin çıkarları doğrultusunda yeniden yapılandırılması, ülkenin kara ve deniz yolu taşımacılığının nasıl olacağı gibi ülkenin yeniden kurulması, bağımsızlık ve demokrasi sorunları; ancak bu harekete geçen güçlerin sermaye güçleri ile karşı karşıya gelip sermaye güçleri geri adım attıkları ölçüde gündeme gelebilir taleplerdi. Ve ancak emek güçleri harekete geçebilirse EP gerçek bir emek cephesi olma yolunda adımlar atabilir ve ancak bu durumda ciddi bir siyasi programa sahip olması anlamı taşıyabilirdi.

Bu yüzden ki; bugün asıl olan "bütünlüklü" bir "cephe programı" değil ama; işsizlikten işgüvencesinden, esnek çalışmadan ve emeğin kazanılmış haklarının savnulmasına kadar en yakıcı talepler etrafındaki mücadeleleri birleştirmek üzere; IMF saldırısını püskürtme amaçlı talepler etrafında yığınların harekete geçirilmesidir. Ancak bu talepler etrafında birleşilip ilerlendiğinde öteki talepler yığınların gündemine gelebilecek durumdadır. Örneğin; sermaye güçleri "Peki IMF programı olmasın da ne olsun?" sorusunu emekçilere, EP'ye yöneltmek zorunda kaldıklarında emekçilerin mücadele hattı; IMF-Dünya Bankası merkezli programın işçi ve emekçi yığınlarına yönelik yüzüne karşı bir "karşı talepler toplamı" olmak durumundadır. İşletmelerin nasıl organize edileceği, ülkenin kaynaklarının nasıl kullanılacağı, işletmeler üstünde işçi denetiminin gündeme gelmesi, ülkenin iç ve dış politikasının ve demokratikleştirilmesinin nasıl olması gerekeceği, Kürt sorunu vb. gibi sorunları da kapsayan "emek cephesinin gerçek bir programa kavuşması" bu mücadele içinde oluşup gelişebilecektir. Bunu da; sınıfın, emekçilerin ileri unsurlarının iş ve hizmet birimlerinde bu talepler doğrultusunda giriştikleri ajitasyon ve onların hareketinin ana gövdesi

olarak birleştirilmesi mücadelesiyle birlikte düşünmek gerekir. Dahası; bu süreç aynı zamanda sendikaların yeniden ve mücadeleciler bir çizgide kurulması mücadelesi ile, dolayısıyla Emek Platformu'nun da aşağıdan yukarıya doğru yenilenmesiyle birlikte ele alındığı ölçüde anlaşılan bir süreç olarak algılanmak durumundadır. Yoksa ne Emek Platformu olmuş bitmiş bir Platformdur ne de Emek Programı diye altına imza atılan ya da başka türden programlar olmuş bitmiştir. Mücadelenin gelişim düzeyi ile talepler arasındaki bağ, emek mücadelesi programının düzeyini belirleyen bir kriter olarak göz önüne alınmak durumundadır. Aksi halde en devrimci, en iyi niyetle öne sürülen talepler ve programlar bile sadece yeni bölünmelere ve hareketin zaafa uğramasına yol açar.

Bugün sınıf hareketinin pozisyonu düşünüldüğünde hareketin programı; sınıfın ve emekçilerin en geniş kesimlerini mücadeleye zemin olan talepler toplamı olarak ifade edilebilir. Ve bu program, mücadelenin ilerlemesinde yenilenmek ihtiyacındadır. Bu durumda; bizim Emek Platformu'nu kabul edip etmememizi değil onu nasıl adına ve temsil iddiasında bulunduğu sınıflara layık bir Emek Platformu haline getirme mücadelesindeki görevlerimizi tartışmayı getirir. Ve ancak bu ülkenin ilerici, devrimci güçleri, sınıfın ileri kesimleri, sınıf partisi ve sınıf kaygısı gütmeye devam eden sendikacılar, kendi görevlerini buradan belirlediği ve kendi görevlerini yerine getirdiği ölçüde Emek Platformu gerçek bir emek platformu; gerçek bir emek cephesinin merkezi olacak bir organizasyon olmaya doğru gelişebilir.

Varolan durumuyla bile Emek Platformu çok önemlidir. Emekle sermayenin ayrılmış olmasının sembolü olması bakımından olduğu kadar, aynı zamanda emek mücadelesinin sorunlarını tartışmanın bir platformu olması bakımında da Emek Platformu önemlidir.

Öte yandan; EP bir olanaktır ve bu olanak, bir yandan yıllardır süren mücadelenin devamıdır ama öte yandan da; ülkenin her yanında emek örgütlerinin bir araya gelmesi alışkanlığını yaratma, sorunları tartışan platform oluşturması bakımından geleceğe dair bir dayanaktır.

EMEK HAREKETİNİN DAYANAKLARI VE SORUNLARI

Sermaye güçlerinin dünya ölçüsünde emeğe karşı giriştiği saldırı, Türkiye'de de, tarihte de görülmedik bir pervasızlıkla sürmektedir. Emek güçleri; başta sendikalar ve işçiler, bu saldırılar karşısında yer yer direnmelerine karşın sürekli bir mevzi yitimi süreci yaşamaktadır. Baştan beri bunlara değindik.

Ama bütün bunlara karşın işçi sınıfı ve öteki emek güçleri ve onların çeşitli örgütleri; bu saldırıyı püskürtmenin arayışını, her fırsatta yeni mevziler kurma çabalarını da sürdürmektedir.

Bugün; emekçi yığınların düzen partilerinden önemli ölçüde uzaklaşmış olması, sendikal bürokrasinin niyetini anlamış olması önemlidir. Ama bir arayışa giren işçi ve emekçi kesimlerin işyerleri düzeyinde, bölgeler, iller ve merkez düzeyinde otorite olmuş mücadele merkezlerini henüz doğuramamış olması hareketin en önemli sorunudur.

Bu doğrultuda; kimi işyerlerinde ortaya çıkmış olan "özelleştirmeye karşı mücadele komiteleri", çeşitli illerdeki "yerel sendikal platformlar" (İstanbul Sendika Şubeler Platformu, Kocaeli Sendikalar Birliği, Gebze Sendikal Birliği gibi), hatta yerel emek platformları (bunların bazı illerde birer mücadele merkezi olma imkânı olduğu gözleniyor) kendilerini hissettirdikleri ölçüde sendikal hareketin ve emek hareketinin yeni dayanakları olarak değerlendirilebilir. Elbette ortaya çıkan mücadele odakları; hareketin zaafalarını da taşımaktadır. Ama mücadelenin ilerlemesi ile örgütlenmesi arasında karşılıklı, birbirini geliştiren bir planla birleştiği ölçüde hareketin bir "otorite merkezi"ne kavuşma imkânı da artacaktır.

Öte yandan pek çok işçi sendikasında ve kamu emekçileri sendikalarının çeşitli kademelerinde mücadeleden yana, sınıf kaygısı güden sendikacıların var olması ve bunların sendika mücadelelerinin bir hatta yönelmesi ve yeniden kurulması için mücadele ediyor olmaları, hareketin geleceğe dair mücadeleciler bir çizgiye yönelebileceğinin bir diğer dayanağını oluşturmaktadır.

Türkiye'nin emekçi sınıfları çok mevzi kaybetmişlerdir; geleneksel, devlet ve patronlarla uzlaşma içinde şekillenen uzlaşmacı sendikacılık eğilimlerinin, sarı sendikacılığın denetimindeki sendikalar işlevsizleşmiş, hızla çökmektedir. Öte yandan emekçileri istismar eden sermaye partileri ve sendikalarının tepesine tüneyen sendikal bürokrasi tarafından arkadan hançerlenmelerine rağmen işçiler, kamu emekçileri teslim olmamışlar; mücadelelerini sürdürmektedirler. Bu mücadele zaman zaman çok geri bir çizgiye çekilse de her fırsatta yeniden öne çıkmakta; alanlar, caddeler bir anda emeğin rengine bürünmektedir.

Emek hareketi çoğu zaman; patronlarla işçiler arasında bir ücret ve iş koşulları tartışması olarak anlaşılır. Ama aslında emek hareketi; ideolojisi, siyaseti ve ekonomik alanda süren mücadelesiyle bir bütündür ve IMF programına karşı mücadele; işte bu işçi sınıfının dünya görüşü doğrultusunda, sömürsüz, baskısız bir

dünya kurulması mücadelesinin bir parçasıdır ve bu mücadelenin bir parçası haline getirilebildiği ölçüde de başarılı olma şansını taşımaktadır.